

GARN, M. S.: *Human Races*. (Charles c Thomas Publisher, Springfield, 1965. 155 oldal, 26 ábra)

A bevezető fejezet leszögezi, hogy a ma élő emberiség polimorfíája mellett eleget tesz a tudományos fajkritériumnak, tehát egyetlen fajnak kell tekinteni.

Kétségtelen azonban, hogy számos embercsoport olyan jól körülhatárolható morfológiai és fiziológiai tulajdonsággal rendelkezik, mely lehetővé, sőt szükségszerűvé teszi a fajon belüli finomabb megkülönböztetést. A fajon belüli változatok jelölésére legalkalmasabbnak a „rassz” taxonómiai fogalom kínálkozik. A szerző értelmezi saját rassz fogalmát. Kitér a minimalistákra és „szőrszálhasogatókra”, akik 2—3, vagy szinte számtalan rasszt különböztetnek meg egy-két szembetűnő, vagy pedig minuciózus földrajzi elterjedés, morfológiai, fiziológiai és genetikai tulajdonság alapján. Szerző RENSCH (1929) „földrajzi rassz” fogalmát teszi magáévá, melyen belül „lokális” és mikro rasszokat különböztet meg.

A nomenklatúra tulajdonképpen konvenció kérdése. Fontos, hogy egyszerű és egyértelmű legyen, kritériumai exaktak legyenek. Szerző ennek a követelménynek messzemenően és a legmodernebb szinten tesz eleget.

A harmadik fejezettől tárgyalja rasszdiagnosztikai kritériumait. A könyvnek ez a része a morfológia, fiziológia, genetika, egyszóval a humánbiológia legutóbbi években elért eredményeinek remek összefoglalását adja. Így a pigmentáció, testszövet struktúra mellett kitér a hormonális regulációra és génikus determinációkra. A csoportok morfológiája mellett teret szentel összetételének különbözőségére, a környezet és táplálkozás hatására. Legfontosabb fogazati bélyegek: forma, nagyság, agenezis, majd testnövekedési problémák érintése után áttér fiziológiai sajátosságokra. Így tárgyalja a vérnyomást a 17-ketosteroid őrítést, a β -aminooizobutilsav kiválasztás rasszkülönbségeit. Ezt követik a haptoglobinek, majd a szintézis és külön fejezetben a vércsoportok. Itt talán didaktikusabb sorrendet tarthatott volna a szerző. Az ötödik fejezet a természetes szelekció és adaptáció befolyásoló hatásával foglalkozik. A következő rész az abnormális hemoglobinokat és „vérbetegségeket” tárgyalja (malária, Thalassemia, sickle-cell anémia) fiziológiai és genetikai vonatkozásban. Mind ez, mind pedig a következő, betegségekkel foglalkozó fejezet a természetes szelekció elé kívánkozik. Ez a rész egy új tudomány, az orvosföldrajz eredményeiről számol be. A nyolcadik és a kilencedik fejezet a genetikai sodrás és rasszkeveredés hatását teszi megbeszélés tárgyává. A tizedik, e kérdéssel foglalkozó fejezet kifejteti és leszögezi: viselkedésben, beszédben, érzelmvilágban és életmódban kétségtelen rasszkülönbségek tapasztalhatók, de ezek mind szociális, társadalmi alapon nyugszanak. A 11. és 12. fejezet foglalkozik a taxonómiai kérdésekkel, s itt közli szerző saját rendszerét. Ismerteti a „mesterséges” és „természetes” határozókulcs lényegét az emberi taxonómiában. Tekintettel van az ősiségre és a leszármazásra, egészen az emberi evolúció archanthropus fokozatáig, de itt (ti. archanthropus) és a mai emberiségben is a morfológiai és fiziológiai sajátosságok fontosságának hangsúlyozásával a szaporodási közösséget tartja elsősorán tényezőnek a megfelelő taxon meghatározásához. Ezek után ismerteti a bevezetőben kifejtett földrajzi-rassz rendszerét, melyhez megadja a fiziológiai és genetikai jellemzőket is.

Kilenc ún. földrajzi rasszt és 32 lokális rasszt különböztet meg (az utóbbiakon belül 16 „representatív” lokális rasszt, 4 amerindid csoportot, 4 „rejtett”, izolált, számbelileg kicsi, és 3 „hosszan” izolált, szélső helyi rasszt).

Minden fejezethez kitűnő, a problémát tárgyaló irodalomjegyzék csatlakozik.

Mind a botanikában, mind a zoológiában több rendszer használatos és elfogadott, a kutatók különböző felfogásának megfelelően. Így van ez az antropológiában is. GARN rendszere könyvének vitathatatlan érdeme; okfejtésének igen modern, széles biológiai alapokon nyugvó keretet ad. Nemesak ablakot nyit az antropológiában friss szellő részére, de alapos léghuzatot is teremt.

DR. DEZSŐ GYULA